

«فرهنگستان» به بهانهٔ روز ادبیات کودک و نوجوان

تغییرات این حوزه را در سه ماه بهار از سال ۱۴۰۰ تا ۱۴۰۴ بررسی کرد

کتاب کودک در ۵ سال

۳۷۰ درصد گران شد

ماریزه فتاحی
خبرنگار گروه فرهنگ

اگر تا به حال گذر تان به نمایشگاه کتاب افتاده، بعید است چشم‌تان به بخش کودک و نوجوان نیفتاده باشد؛ جایی که رنگ‌های زیادی به کار رفته، صداها ی بچه‌ها می‌پیچد و شور و هیجان موج می‌زند. حتی در کتاب‌فروشی‌ها هم، گوشه‌ای که به دنیای کودکان و نوجوانان اختصاص دارد، از همه دیدنی‌تر و زنده‌تر است. قفسه‌هایی پُر از جلد‌های رنگارنگ، تصویرهای خلاقانه و داستان‌هایی که اگر جذاب نباشند، راهی به دل‌های کوچک مخاطب‌شان پیدا نخواهند کرد. در قلمرو ادبیات کودکان و نوجوانان، جذابیت نه یک امتیاز، که یک ضرورت است و نویسنده یا مترجم، پیش از هر چیز باید حواس‌شان به استفاده از این جادو باشد.

اهمیت ادبیات کودک و نوجوان تنها به رنگ‌ها و تصویرهای چشم‌نواز یا داستان‌های پرهیجان خلاصه نمی‌شود. این حوزه، بستری است برای ساختن آینده‌ای روشن‌تر؛ جایی که تخیل کودکان جان می‌گیرد، ارزش‌ها شکل می‌گیرند و در نهایت، آیندگانی را تربیت می‌کند که قرار است تصمیم‌های بزرگی بگیرند. کتاب کودک، فقط وسیله‌ای برای سرگرمی نیست؛ یکی از دریچه‌هایی است که کودک و نوجوان از طریق آن راه‌شان را به دنیای بیرون پیدا می‌کنند. ادبیات کودک و نوجوان، نقش بنیادینی در پرورش نسلی دارد که قرار است فردا تصمیم‌گیرنده و تصمیم‌ساز باشد. حالا اگر فردی در جایگاه تصمیم‌گیرنده قرار بگیرد و نگاهی با چاشنی اهمیت کمتر به این حوزه داشته باشد، حتماً به نسلی که قرار است تربیت شود، ظلم آشکاری کرده. حوزه کودک و نوجوان، نه تنها یک بخش فرعی و کم‌اهمیت نیست، که اتفاقاً یکی از ستون‌های اصلی فرهنگ‌سازی در هر جامعه‌ای به شمار می‌رود.

این گزارش به بهانه روز ملی ادبیات کودک و نوجوان که مقارن با سالروز درگذشت مهدی آذریزی، یکی از نویسندگان نامدار ادبیات کودک و نوجوان است، نوشته شد و آمار نشر در این حوزه را طی ۵ سال، بررسی کردیم.

آمارها تلخ و واقعی می‌گویند

در سه جدولی که به تاسمب هر ماه انتخاب شده‌اند، چند عامل، تعداد کتاب‌های چاپ‌شده در هر ماه، تعداد تألیفی‌ها و ترجمه‌ها، تعداد کتاب‌های چاپ اول و مجدد، شمارگان است و میانگین

شمارگان و میانگین قیمت برای دو حوزه ادبیات کودک و نوجوان و کل کتاب‌ها استخراج شده. اعداد از جدا اول منتشر شده در خانه کتاب به دست آمده و تلاش کرده تا روند حوزه ادبیات کودک و نوجوان را در ۵ سال اخیر به دست بیاوریم. روند تغییرات، موضوعی بود که نشان از ضعیف شدن به مرور این حوزه داشته.

برای مثال در مورد قیمت، باید با واقعیتی عجیبی روبه‌رو شد؛ اگر میانگین قیمت یک کتاب کودک در سال ۱۴۰۰ حدود ۲۷ هزار تومان بوده، این عدد در سال ۱۴۰۴ به چیزی نزدیک به ۱۲۸ هزار تومان رسیده است. یعنی طی تنها پنج سال، قیمت کتاب کودک بیش از ۴ برابر شده و رشد قیمتی بیش از ۳۷۰ درصدی را تجربه کرده‌ایم. در ظاهر، این فقط یک عدد است. اما پشت همین عدد، واقعیتی تلخ پنهان شده؛ کتاب، به‌ویژه برای خانواده‌های کم‌درآمد، دارد از سبب فرهنگی کنار گذاشته می‌شود. کتابی که روزی کالایی در دسترس بود، حالا کم‌کم به یک کالای لوکس تبدیل می‌شود؛ چیزی که شاید تنها در مناسبت‌ها یا برای گروهی خاص قابل تهیه باشد. تلخ‌تر از همه این که، این گرانی لزوماً به معنای کیفیت بالاتر نیست. در سال‌های اخیر بارها با این واقعیت مواجه شده‌ایم که کتابی با چاپ جدید، گرچه قیمت بالاتری دارد، اما نه تنها از نظر کیفیت بهتر نشده، بلکه گاهی چاپ آن از نسخه قبلی هم ضعیف‌تر و بی‌دقت‌تر است.

از سوی دیگر، آمار تعداد کتاب‌های منتشر شده در حوزه کودک و نوجوان نیز زنگ خطری جدی را به صدا درآورده است. در حالی که تا سال گذشته روند انتشار کتاب‌ها رو به رشد بود، تنها در فاصله یک سال، با کاهش ۷ درصدی مواجه شده‌ایم. به‌طور مشخص، اگر در بهار سال گذشته ۲ هزار و ۶۵۳ عنوان کتاب کودک و نوجوان منتشر شده بود، این عدد در بهار امسال به ۴ هزار و ۳۰۷ عنوان کاهش یافته است. این در حالی است که طی سال‌های اخیر، مسیر تعداد کتاب‌ها در مجموع، روندی صعودی داشت. اما حالا نه تنها این روند متوقف شده، بلکه نشانه‌هایی از عقب‌گرد هم دیده می‌شود.

میانگین شمارگان در خرداد ۱۴۰۰ برابر با ۱۷۴۶ بوده که این آمار در خرداد امسال به ۱۱۰۸ رسیده است. این نشان‌دهنده کاهش ۳۷ درصدی شمارگان است. این افت‌ها، صرفاً کاهش یک عدد نیست؛ بلکه می‌تواند دلسردی نویسندگان و افراد تأثیرگذار در این حوزه را به دنبال داشته باشد و از آن طرف برای کودکان این سرزمین زنگ خطری را روشن می‌کند.

آمار نشر در سال ۱۴۰۲								
سال	موضوع	کل کتاب‌ها	تألیف	ترجمه	چاپ اول	چاپ مجدد	شمارگان کل	میانگین میانگین قیمت (ریال)
فروردین	کودک و نوجوان ۱۴۰۲	۵۵۳	۳۲۰	۲۳۳	۲۶۱	۲۹۲	۷۱۶,۴۵۰	۱,۲۹۶
	جمع بندی ۱۴۰۲	۳,۸۴۸	۲,۹۱۷	۹۳۱	۲,۶۵۶	۱,۱۹۲	۳,۰۸۲,۲۸۵	۹۶۳,۹۴۸
	نسبت کودک و نوجوان به کل در سال ۱۴۰۲	۱۴ درصد	درصد	درصد	۱۰ درصد	۲۴ درصد	۲۳ درصد	۵۸ درصد
	کودک و نوجوان ۱۴۰۲	۱,۴۷۰	۸۷۷	۵۹۳	۷۹۱	۶۷۹	۱,۹۳۱,۶۸۵	۱,۳۱۴
اردیبهشت	جمع بندی ۱۴۰۲	۱۰,۱۷۶	۷,۲۲۳	۲,۹۵۳	۶,۴۷۸	۳,۶۹۸	۸,۷۳۲,۶۲۵	۸۵۸
	نسبت کودک و نوجوان به کل در سال ۱۴۰۲	۱۴ درصد	درصد	درصد	۱۲ درصد	۱۸ درصد	۲۲ درصد	۱۵۳ درصد
خرداد	کودک و نوجوان ۱۴۰۲	۱,۱۶۲	۷۰۷	۴۵۵	۴۸۷	۶۷۵	۱,۷۷۶,۸۰۴	۱,۵۲۹
	جمع بندی ۱۴۰۲	۷,۶۳۸	۵,۶۰۸	۲,۰۳۰	۴,۵۹۶	۳,۰۴۲	۷,۱۰۶,۷۵۲	۹۳۱
	نسبت کودک و نوجوان به کل در سال ۱۴۰۲	۱۵ درصد	درصد	درصد	۱۱ درصد	۲۲ درصد	۲۵ درصد	۱۶۴ درصد

آمار نشر در سال ۱۴۰۳								
سال	موضوع	کل کتاب‌ها	تألیف	ترجمه	چاپ اول	چاپ مجدد	شمارگان کل	میانگین میانگین قیمت (ریال)
فروردین	کودک و نوجوان ۱۴۰۳	۸۵۹	۵۰۸	۳۵۱	۴۳۸	۴۲۱	۱,۲۶۹,۰۲۰	۱,۵۲۳
	جمع بندی ۱۴۰۳	۵,۲۵۸	۳,۸۵۲	۱,۴۰۶	۳,۱۹۵	۲,۰۶۳	۶,۶۶۱,۸۲۹	۱,۳۰۴
	نسبت کودک و نوجوان به کل در سال ۱۴۰۳	۱۶ درصد	درصد	درصد	۱۴ درصد	۲۰ درصد	۱۹ درصد	۱۱۷ درصد
	کودک و نوجوان ۱۴۰۳	۲,۴۲۲	۱,۳۹۶	۱,۰۲۶	۱,۴۱۷	۱,۰۰۵	۲,۹۹۹,۳۶۵	۱,۲۷۱
اردیبهشت	جمع بندی ۱۴۰۳	۱۲,۹۶۸	۹,۳۷۴	۳,۵۹۴	۸,۴۱۳	۴,۵۵۵	۱۰,۸۸۸,۷۵۳	۸۵۹
	نسبت کودک و نوجوان به کل در سال ۱۴۰۳	۱۹ درصد	درصد	درصد	۱۷ درصد	۲۲ درصد	۲۸ درصد	۱۴۸ درصد
خرداد	کودک و نوجوان ۱۴۰۳	۱,۳۷۲	۵۹۱	۷۸۱	۵۸۵	۷۸۷	۱,۸۸۹,۲۹۰	۱,۴۲۱
	جمع بندی ۱۴۰۳	۷,۶۲۲	۵,۲۵۱	۲,۳۷۱	۴,۶۵۰	۲,۹۷۲	۶,۶۲۹,۱۵۰	۸۹۸
	نسبت کودک و نوجوان به کل در سال ۱۴۰۳	۱۸ درصد	درصد	درصد	۱۳ درصد	۲۶ درصد	۲۸ درصد	۱۵۸ درصد

آمار نشر در سال ۱۴۰۴								
سال	موضوع	کل کتاب‌ها	تألیف	ترجمه	چاپ اول	چاپ مجدد	شمارگان کل	میانگین میانگین قیمت (ریال)
فروردین	کودک و نوجوان ۱۴۰۴	۶۶۶	۴۲۴	۲۴۲	۳۳۹	۳۲۷	۱,۰۰۶,۵۰۵	۱,۵۴۸
	جمع بندی ۱۴۰۴	۵,۷۳۳	۴,۳۱۵	۱,۴۱۸	۴,۰۰۹	۱,۷۲۴	۴,۷۹۲,۱۵۴	۸۵۹
	نسبت کودک و نوجوان به کل در سال ۱۴۰۴	۱۲ درصد	درصد	درصد	۸ درصد	۱۹ درصد	۲۱ درصد	۱۸۰ درصد
	کودک و نوجوان ۱۴۰۴	۲,۳۲۲	۱۴۵۶	۸۶۶	۱۰۴۸	۱۲۷۴	۳,۲۱۸,۶۲۳	۱,۳۶۶
اردیبهشت	جمع بندی ۱۴۰۴	۱۳۵۹۹	۱۰,۲۲۵	۳۳۷۴	۸۴۸۳	۵۱۱۶	۱۷۵۹۴۳۹۷	۱۲۹۳
	نسبت کودک و نوجوان به کل در سال ۱۴۰۴	۱۷ درصد	درصد	درصد	۱۲ درصد	۲۵ درصد	۱۸ درصد	۱۰۶ درصد
خرداد	کودک و نوجوان ۱۴۰۴	۱,۳۱۹	۷۰۲	۶۱۷	۶۹۷	۶۲۲	۱,۴۶۱,۵۸۵	۱,۱۰۸
	جمع بندی ۱۴۰۴	۶,۲۸۶	۴,۴۶۰	۱,۸۲۶	۴,۰۸۹	۲,۱۹۷	۴,۷۳۱,۸۳۳	۷۵۲
	نسبت کودک و نوجوان به کل در سال ۱۴۰۴	۲۱ درصد	درصد	درصد	۱۷ درصد	۲۸ درصد	۳۱ درصد	۱۴۷ درصد

آمار نشر در سال ۱۴۰۰								
سال	موضوع	کل کتاب‌ها	تألیف	ترجمه	چاپ اول	چاپ مجدد	شمارگان کل	میانگین میانگین قیمت (ریال)
اردیبهشت	کودک و نوجوان ۱۴۰۰	۱,۱۱۰	۵۷۱	۵۳۹	۴۷۸	۶۳۲	۱,۹۶۱,۴۷۰	۱,۷۹۱
	جمع بندی ۱۴۰۰	۷,۵۵۷	۵,۲۲۰	۲,۳۳۷	۴,۷۷۵	۲,۷۸۲	۷,۱۳۵,۸۶۶	۱,۰۴۴
	نسبت کودک و نوجوان به کل در سال ۱۴۰۰	۱۵ درصد	درصد	درصد	۱۰ درصد	۲۳ درصد	۲۵ درصد	۱۷۲ درصد
	کودک و نوجوان ۱۴۰۰	۱,۴۹۹	۸۵۵	۶۴۴	۷۰۲	۷۹۷	۲,۵۸۸,۲۴۳	۱,۷۴۶
خرداد	جمع بندی ۱۴۰۰	۹,۹۱۱	۷,۱۴۲	۲,۷۶۹	۶,۲۹۱	۳,۶۲۰	۱۰,۳۳۸,۶۸۳	۱,۰۶۲
	نسبت کودک و نوجوان به کل در سال ۱۴۰۰	۱۵ درصد	درصد	درصد	۱۱ درصد	۲۲ درصد	۲۵ درصد	۱۶۴ درصد

آمار نشر در سال ۱۴۰۱								
سال	موضوع	کل کتاب‌ها	تألیف	ترجمه	چاپ اول	چاپ مجدد	شمارگان کل	میانگین میانگین قیمت (ریال)
اردیبهشت	کودک و نوجوان ۱۴۰۱	۱۵۹۱	۹۵۳	۶۳۸	۷۹۶	۷۹۵	۲,۷۲۴,۵۴۵	۱۷۱۲
	جمع بندی ۱۴۰۱	۱۰,۶۷۷	۷,۵۴۷	۳,۱۳۰	۶,۵۳۶	۴,۱۴۱	۱۱,۰۵۲,۹۸۷	۱,۰۳۵
	نسبت کودک و نوجوان به کل در سال ۱۴۰۱	۱۵ درصد	درصد	درصد	۱۲ درصد	۱۹ درصد	۲۵ درصد	۱۶۵ درصد
	کودک و نوجوان ۱۴۰۱	۱,۱۹۰	۵۴۵	۶۴۵	۴۹۰	۷۰۰	۱,۵۹۴,۳۹۰	۱,۵۵۲
خرداد	جمع بندی ۱۴۰۱	۸,۸۶۲	۵,۸۶۸	۲,۹۹۴	۵,۳۲۳	۳,۵۳۹	۸,۴۹۲,۱۴۴	۱,۲۰۴
	نسبت کودک و نوجوان به کل در سال ۱۴۰۱	۱۳ درصد	درصد	درصد	۹ درصد	۲۰ درصد	۱۹ درصد	۱۳۷ درصد